

Holmsbu-seminaret

Plunder og heft:

- Navn på en konsekvens, ikke en årsak
- Kjært barn har mange navn
 - Produktivitetsforstyrrelser
 - Kumulative krav
 - Knock-on effekter
 - Disruptions osv.

Plunder og heft – forsøk på definisjon

Sammensatte årsaksforhold som gir
vesentlige produktivitetsforstyrrelser.

Rettslig utgangspunkt

- Entreprenørens ytelse er normalt en resultatforpliktelse (ikke en omsorgsforpliktelse), se Salhusbrodommen Rt. 1999 side 922.
- Dog: Grunnprinsippet i norsk entrepriserett er at risikoen fordeles etter funksjonsfordelingen, jf. Monierfabrikken Rt. 1917 side 673.
- Dette er i praksis et vesentlig innhugg i entreprenørens resultatforpliktelse.

Betydningen av prisformatet

- Fastprisavtale: Produktiviteten er entreprenørens risiko
- Enhetsprisavtale: Produktiviteten er entreprenørens risiko
- Regningsarbeidsavtale: Produktiviteten er byggherrens risiko

NS 8405 pkt. 24.3 (egen bestemmelse om plunder og heft):

"Hvis endringer, herunder forsering eller forsinkelse eller mangler ved byggherrens leveranser og annen medvirkning, medfører nedsatt produktivitet eller forstyrrelser på annet arbeid, har entreprenørens krav på dekning av de utgifter og kostnader som derved forårsakes. Det samme gjelder hvis dette forårsakes av andre forhold som byggherren bærer risikoen for. Det gjelder bare i den utstrekning utgiftene eller kostnadene ikke kan avhjelpest ved andre tiltak. Bestemmelsen i 24.5, 24.6 og 31.4 får anvendelse så langt de passer.

Entreprenøren skal holde byggherren løpende underrettet om utviklingen av grunnlaget for kravet."

Forskjellige kategorier av byggherrerisiko – oversikt

- Opplysningsrisikoen (risikoen for uriktige, villedende eller ufullstendige opplysninger)
- Endringer
- Byggherremislighold (egentlig kreditormora)
- Bristende forutsetninger
- Force majeure (delt risiko: byggherren har den tidsmessige risikoen, entreprenøren normalt den kostnadsmessige risikoen)

NS 3430 – pkt. 28.4.2

”Forrykkes forutsetningene for å anvende enhetsprisene etter 28.4.1 på grunn av omfanget eller antallet av endringer, tidspunktet for endringene eller lignende, har begge parter krav på at det gjøres tillegg til eller fradrag i enhetsprisene for de fordyrelser eller besparelser som dette har medført.”

NS 3431 pkt. 33.4.2

”Forrykkes forutsetningene for å anvende enhetsprisene etter 33.4.1 på grunn av omfanget eller antallet av endringer, tidspunktet for endringene eller lignende, har begge parter krav på at det gjøres tillegg til eller fradrag i enhetsprisene for de fordyrelser eller besparelser som dette har medført.”

8405 pkt. 24.5 – Vederlagsberegning ved bruk av enhetspriser

”Gjelder kravet om vederlagsjustering forhold der kontraktens enhetspriser er anvendelige, skal enhetsprisene benyttes.

Enhetsprisene legges også til grunn for oppgjøret dersom tillegget gjelder ytelser som i det vesentlige er likeartet med ytelser det er fastsatt enhetspriser for. Partene kan da kreve enhetsprisene justert for avviket. Justeringen skal reflektere prisnivået på de opprinnelige enhetsprisene.”

8405 pkt. 24.5 – forts.

”Forrykkes forutsetningene for å anvende enhetsprisene som følge av omfanget eller antallet av endringsarbeider, tidspunktet for endringsarbeidet eller lignende, kan partene kreve at enhetsprisene justeres for de fordyrelser eller besparelser som dette har medført.”

Byggherremislighold – forskjellige kategorier

- Byggegrunnen
- Tilkøstproblemer
- Tegningsleveransene
- Forstyrrelser fra sideentreprenører

Salhusbrodommen, Rt. 1999 side 922:

"Det er en anerkjent rettssetning at entreprenørens risiko begrenses gjennom læren om bristende forutsetninger. For at en part skal kunne påberope seg en bristende forutsetning, sies gjerne at forutsetningen må ha virket motiverende for løftegiver, dvs. at han med kunnskap om den oppståtte situasjon ikke ville avgitt sitt løfte, og at dette var synbart for motparten. Dessuten må forutsetningssvikten etter en rettslig vurdering være "relevant", noe som særlig peker hen på hvilken part som etter en mer sammensatt vurdering bør bære risikoen for utviklingen, med andre ord et spørsmål om en rimelig byrdefordeling i kontraktsforholdet. Et element i denne samlede vurdering vil være størrelsen av det tap som oppsto eller vil oppstå gjennom den uventede utviklingen. Et visst tap må en entreprenør tåle uten å kunne reise krav om tilleggsbetaling. I den andre enden av skalaen kan et særlig omfattende tap bli en selvstendig grunn for å tillegge en bristende forutsetning relevans."

Sonsveiendommen (Borgarting lagmannsrett av 17.12.1999):

"Også etter kontraktsbestemmelsene kan det sies at entreprenøren har en risiko som går utover risikoen for riktigheten av egne kalkyler. I vår sammenheng er det særlig spørsmål om risikoen for den generelle usikkerhet som knytter seg til fjellforhold. Det som betegnes entreprenørens egenrisiko har imidlertid sammenheng med en bredere risikovurdering som i Salhusbro-dommen er betegnet som "en mer sammensatt vurdering" og "spørsmål om en rimelig byrdefordeling i kontraktsforholdet". Her spiller det bl.a. inn hvordan kontraktens ordinære bestemmelser fanger opp forskjellige utviklingsforløp."

Oslofjordtunneldommen, Rt. 2005 side 788 – premiss 45:

”Staten har vist til at toveis drift pågikk lenger enn forutsatt, og at driften ble avsluttet tidligere enn angitt i framdriftsplanen etter punkt C19. Utgiftene ble således ikke større enn SRG hadde tatt i betraktning ved kalkulasjon av prisene i anbudsfasen. Dersom SRG i dette tilfellet tilkjennes merutgifter, oppnår selskapet reelt sett en form for fortjeneste. Tappt inntjening på andre prosjekter, fortjeneste og dekningsbidrag kan imidlertid ikke kreves etter punkt 21.1. Under enhver omstendighet medfører dette at SRG får betalt to ganger for samme ytelser.”

Oslofjortunneldommen – Rt. 2005 side 788 – premiss 46:

”Jeg bemerker til dette at når en entreprenør har leid inn maskiner, utstyr og personell for å utføre en entrepriser, vil utgiftene ved forlenget drift på grunn av byggherrens forhold for entreprenøren være en merutgift. Det må være uten betydning om driften etter den opprinnelige framdriftsplan skulle ha fortsatt, når den uten hindringen ville vært avsluttet tidligere. Entreprenøren har i utgangspunktet risikoen for utførelse og ferdigstillelse innen avtalt tid, og en del av vederlaget er kompensasjon for denne risiko. En raskere fullføring enn opprinnelig forutsatt er en gevinst som entreprenøren avhengig av omstendighetene, kan forvente å oppnå.”

Sonsveiendommen, Borgarting lagmannsrett av 17.12.1999

”Også ved utmålingen av et eventuelt tilleggsvederlag blir det en forskjell. Bygger tillegget på kontraktsbestemmelsene, følger det etter lagmannsrettens mening av pkt. C 21.1 at ethvert tap som er forårsaket av de aktuelle feil og uriktigheter skal erstattes. Bygger det derimot på forutsetningslæren, skal bare det tap som overstiger egenrisikoen dekkes.”

Ovenfra og ned utmåling:

Faktisk ressursbruk

÷ kalkulert ressursbruk

= krav

Evt. justert for

÷ underkalkulasjon

÷ entreprenørens ineffektivitet

Nedenfra og oppad beregning

Entreprenørens kalkyle x skjønnsmessig produktivitetsfaktor

Praktiske problemstillinger ved utmålingen – hvordan måles det hypotetiske

- Sammenligne med produktiviteten på et stykke arbeid som ikke er påvirket
- Timeverksdiagrammer
- Sammenligning av fremdriftsplaner: Planlagt mot "som bygget"